

NECROLOGIES

Joaquim Codina

Joaquim CODINA i VINYES nasqué a la Celler de Ter, al Gironès, el 19 de novembre del 1868. Era fill de Teresa VINYES i SURROCA i del metge Ramon CODINA i CALLÍS (Sant Privat, 1831 — la Celler, 1897), que durant quatre anys prestà els seus serveis a l'exèrcit carlí. El 10 de juny del 1885 CODINA acabà el batxillerat a l'Institut de Girona. Cursà la carrera de medicina a Barcelona, on es llicencià el 27 de juny del 1891. Finit els estudis, ell, que tenia talent sobrat per a triomfar a qualsevol ciutat, pensant que «val més ésser ocell de bosc que de gàbia», fugí lluny del traüt de les capitals i, retornat a la casa pairal de ca'n VINYES, exercí la professió d'allí estant.

Mancat d'aspiracions, havia eludit la lluita que comporta obrir-se pas en la vida. A la Celler s'hi trobava a gust, el metge CODINA, guardador ultrafidel de les belles tradicions i cap d'una família que les venerava. Gaudia de la consideració i del respecte de tot el poble. El dia 26 de desembre passat sortí a la recerca de fongs i, prop del lloc conegut per l'Oliva de l'Abell, el sorprengué sobtadament la mort, quan res no feia témer un desenllaç tan pròxim.

CODINA era baix d'estatura, d'aspecte rural—, les seves faccions recordaven les del botànic Benito VICIOSO. Tenia el rostre colrat pel sol. Parlava poc i reflexionava molt. Malgrat el laconisme, característic en ell, era estimadíssim de tots els qui el tractaven, perquè traslluïa en la seva manera d'ésser l'honradesa i la bonhomia. Portava uns quants anys exercint quan, tot d'una, el senyor metge cridà l'atenció dels seus conveïns. Resseguia els marges, es ficava pels horts i camps, arreu collia herbes. No ho acabaren de comprendre. S'havia operat en ell un canvi. La vocació botànica inquietava el seu esperit encalmat. Els mòbils que l'induïren a l'estudi de la flora, confessa amb una ingenuïtat captivadora, foren l'afany de lucre i el d'un

divertiment agradable. El primer propòsit li fracassà totalment, però el cert és que no fou pas temps perdut el que hi esmerçà. Si el trobava de poca eficàcia pràctica per al metge, havia de confessar que era aprofitat per a l'agricultura, i CODINA vivia al mas dels seus passats, a poca distància del poble. L'estudi de la botànica feia molt per a ell; fins estranya que tardés tant a adonar-se'n. Es relaten excel·lents anècdotes que demostren l'amor que hi posava. El seu col·lega Sr. Ramon MORET, d'Olot, em contava que estant ambdós a Sant Esteve d'En Bas per a una consulta mèdica, a CODINA, complerta l'obligació, li passà el dinar per alt, entretingut buscant plantes.

El Sr. CODINA fou iniciat a la botànica per l'*amateur* Sr. Marià MASFERRER i RIEROLA, d'Espinelves, que passà una temporada a la Cellera a casa del seu germà Sr. Joan, amic íntim de CODINA. Endinsat en la botànica, cercà en CADEVALL solució en els dubtes. CADEVALL el guià sense regateigs. Quan encara no duia molt de temps herboritzant ja havia reunit un notable herbari, i el Col·legi de Metges de la «província» de Girona li publicà uns *Apuntes para la Flora de la Sellera y su comarca* (Girona, 1908), (1) aportació valuosíssima a la flora catalana i model de flores locals, sobretot donada l'escassetesa d'elements de treball de què l'autor disposava. Es consignen 1032 espècies. El caràcter local és tan marcat, que tots els noms vulgars que dóna, aplegats amb molta cura, són propis de la comarca, i manté el mateix criteri respecte a les aplicacions de les plantes. És de notar principalment el que es refereix a les propietats medicinals. CODINA estava en condicions immillorables per a imprimir aquest caràcter al seu treball. Coneixia el país a meravella i els habitants se li explicaven amb tota franquesa. Això fa que es pugui acudir a aquesta flora àdhuc per a treure'n dades d'interès folklòric. Així s'explica com les dones tenen el costum de penjar un collaret de grans de llobins al coll dels infants en la creença que combat els cucs intestinals. També constata el que en podríem dir el mals usos de les plantes: del jull, per a enjullar les cavalleries, de l'all, de les virumbelles. En aquest treball és important la secció de les criptògames.

(1) Començaren a sortir en el *Boletín del Colegio de Médicos de la Provincia de Gerona* el gener del 1908 i acabaren el desembre del 1910. El 1911 apareixien les addicions en el mateix butlletí.

Hi figura la *Pellaea hastata*, oriünda del sud d'Àfrica i desconeguda a Europa, trobada per CODINA a les roques del Pasteral. Creient-la de moment una espècie nova, CADEVALL i PAU pensaren dedicar-la-hi amb el nom de *Pteris Codinae*. Aquesta descoberta constitueix, segons LITARDIÈRE, un fet de geografia botànica dels més interessants. És de remarcar la part dels fongs, que havien d'esdevenir la seva veritable especialitat. No obstant, CODINA seguí sempre disposat a oferir el seu concurs a tots els estudiosos de les espermatòfites. Així, R. GÖRZ fou induït a descriure els saules catalans en conjunt (*Les saules de Catalogne*, Cavanillesia, vol. II, fasc. VII-XII, Barcelona, 1930) pels seus amics FONT QUER i CODINA. CODINA tingué l'amabilitat de facilitar-li bells espècimens complets, recollits per ell. En agraïment li dedicà una forma: *Salix catalaunica* SENNEN f. *Codinae* GÖRZ.

CODINA es lliurà de ple a la micologia. A pagès sortia amb el cistell al braç disposat a fer bona recollecció de fongs, i a ciutat l'instint el guiava als mercats a cercar si s'havia deixat caure una espècie curiosa o rara. Era igualment expert en la recollecció i en l'estudi. Com a sanitari comprenia la conveniència de cridar l'atenció sobre la manera de distingir els bolets mengívols dels desagradables i nocius. En *Bolets bons i bolets que maten* (Girona, 1929), publicat amb inicials, només en vuit planes inclou uns rodolins a manera de romanç, que en altre temps el poble s'hauria après de cor, seguits d'uns aclariments i comentaris i d'uns advertiments clars per a evitar els emmetzinaments. Com a treball de vulgarització és un acudit felíç. El qui estigui imposat d'aquest senzill opuscle pot llicenciar-se, sense escrúpols, de boletaire. Alguns dels seus versos mereixen perpetuar-se com a veritables aforismes. (Del bolet que porti beina, no te'n fiïs: és mal eina. — Els bolets que facin molla, ja els pots voler a la colla), tan parents són de certes sentències populars (No prenguis mai la sabina, perquè la mare emmetzina). També amb mires a la cultura popular organitzà les primeres exposicions de bolets de Catalunya (Girona, 1914 i la Cellera, 1924), i ha tingut participació més o menys principal en totes les que han seguit després (Barcelona, Girona i Olot). Per l'octubre del 1933 actuà a Barcelona com a membre del

El Sr. Joaquim CODINA en l'excursió micològica a Solius el 1933. - D'esquerra a dreta, senyors PAGÉS, R. MAIRE, IBÁÑEZ, CODINA i FONT QUER

jurat qualificador del Concurs de Bolets organitzat per la Junta de Ciències Naturals i tan ben acollit per l'urbs.

Les primeres consultes de micologia, les hi resolgué Mr. P. HARIOT, de París. Li determinà el *Polyporus tunetanus* Pat., nou a Europa, sobre el qual donà a conèixer dues notes: *Un bon bolet...* (Butll. Inst. Cat. Hist. Nat., 1910, p. 30) i *À propos du Polyporus tunetanus* Pat. (Bull. Soc. Myc. de France, t. XLI, fasc. I, 1925). Més tard es relacionà amb altres naturalistes francesos. L'animava veure's comprès. Sense l'encoratjament de FONT QUER potser no s'hauria realitzat gran part de la seva obra. L'encàrrec, el 1922, de part de la Junta de Ciències Naturals de Barcelona, d'unes excursions micològiques per Catalunya, li fou altament estimulant. Són resultat d'aquestes excursions dos manuscrits existents al Museu de Ciències Naturals de Barcelona titulats *Ressenya d'una excursió micològica a la Vall d'Aran* i *Bolets de Sant Joan de les Abadesses*. Després, en les campanyes empreses darrerament — amb el concurs d'especialistes estrangers (MAIRE, HEIM, SINGER) — per esgotar el coneixement de la micoflora catalana, ha estat el col·laborador més entusiasta del Dr. FONT QUER. En la *Introducció a l'estudi dels macromicets de Catalunya* — treball fonamental i bàsic de la micologia catalana — ambdós autors reuneixen el catàleg més complet de fongs del nostre país, amb les nombroses cites pròpies i les alienes. La coneixença de CODINA era una sorprenent i agradable revelació per als micòlegs que no l'havien tractat. MAIRE li dedicà la *Lepidella Codinae*. La majoria de les seves publicacions fan referència als macromicets, que estudià amb atenció com a botànic i com a metge. Ha deixat a més de les esmentades: *Un caso de intoxicación por la Armillaria mellea* (Bol. Col. Med. Prov. de Gerona, vol. XVII, p. 129, 1912), *Envenenamientos por las setas. Tres muertos* (Id., vol. XVIII, p. 85, 1913), *Las setas comestibles y venenosas* (Gerona, 1914), *Liste des champignons de la Sellera* (Bull. Soc. Myc. de France, t. XL, p. 336, 1924), *Empoisonnement collectif par l'Amanita phalloides* (Id., t. XLIV, p. 217, 1928), *Intoxicaciones por las setas en 1928* (Bol. Col. Med. de Gerona, vol. XXXIV, p. 97, 1929), *Contribució a l'estudi dels macromicets de Catalunya* (Cavanillesia, vol. V, fasc. I-IV, 1922) i *Notes sobre*

la Volvaria bombycina Schaeff. (Id., vol. VI, fasc. I-III, 1933).

Amb la publicació en aquest BUTLLETÍ de l'últim retrat del Sr. Joaquim CODINA, fet quatre dies abans de morir, es tributa a la seva memòria l'homenatge pòstum que els naturalistes catalans li deuen, per bé que CODINA no cerqués mai honors ni distincions, com a correspondència d'una tasca pacient i sàvia.

Angel Sallent

Quan feia poc que a Terrassa havia traspassat l'enginyer Sr. Eugeni FERRER i DALMAU, professor a l'Escola Industrial — autor dels dibuixos dels *Elements de Botànica popular* (Terrassa, 1907), de CADEVALL, i recolector de plantes de la costa catalana i dels camins més enlairats dels Pirineus Orientals, per tal d'ajudar a la *Flora de Catalunya*, — expirava a la mateixa ciutat, el 7 d'octubre, un altre comprofessor de CADEVALL, més lligat encara a la seva obra, Àngel SALLENT i GOTÉS, doctor en farmàcia i corresponent de l'Acadèmia Espanyola.

SALLENT deixa una *Flora del Pla de Bages* (Barcelona, 1905), en la qual es citen 680 espècies autòctones i un total de 842. Reuneix les dades que li proporcionà l'infatigable Conrad PUJOL, nét del botànic Francesc GRAU. Entre les obres consultades per a la *Flora de Catalunya*, CADEVALL no anota la de SALLENT, de segur perquè amb l'*Ensayo Fitotopográfico de Bages* (Maó, 1914), del Dr. FONT QUER — amb les seves 1105 espècies, ultra 32 de naturalitzades, — la de SALLENT resultava antiquada.

SALLENT prestà a CADEVALL, en els *Elements de Botànica popular*, «sa autoritzada cooperació en tot lo referent al tecnicisme botànic. Ab tot — diu lo darrer — no se'ns oculten certes deficiències de llenguatge y lo molt que deuran fer nostres successors per a depurar-lo de tota influència estranya». Torna a ésser el seu col·laborador, i també precisament en la part lingüística, en els tres primers volums de la *Flora de Catalunya*. CADEVALL hauria pogut repetir